

I. ВЯСНУ ПАГУКАЛІ

Праз стагоддзі, праз забыццё і забароны дайшоў да нас старажытны язычніцкі абрад, першае па часе веснавое народнае свята — Гуканне вясны. У асобных месцах Беларусі Гуканне вясны пачыналася і сакавіка па старому стылю (на Хрысціянскае свята Аўдакелі), а ўсюды — з 25 сакавіка на Блажавешчанне. Удзельнікі абраду выходзілі звычайна на высокае месца (горку, бераг ракі, возера, куды звычайна збіралася моладзь), раскладалі вогнішчы (на Магілёўшчыне палілі ўсякае смецце — ачышчалі зямлю, на Гомельшчыне запаленае кола на плячце пускалі па рацэ — водгалас культу сонца), спявалі вяснянкі, вадзілі карагоды, якія выконвалі магічную функцыю («дзе карагод ходзіць, там жыта родзіць»). У свята Гукання вясны пранік і культ расліннасці: ушанаванне бярозы (звычай кідаць на бярозу настрыцу і іншае).

НА ЗДЫМКУ: любімая забава дзяты на вясновым свяце — папяровыя птушкі.

ПАЛЕМІКА

1939: ГЭТА БЫЛО ВЫЗВАЛЕННЕ

Памяць чалавечая часта прымушае забыць дрэннае і захаваць добрае. Але ёсць дрэннае, якое забыць немагчыма, ды і не маем права мы яго забываць, хаця б для таго, каб нашы дзеці і ўнукі ведалі праўду і не дапускалі зла.

Я гляджу на 1939 год вачыма людзей свайго пакалення, тых, каму было тады 9—10 гадоў. Дзіцячая памяць умясціла ў сабе ўсе падзеі, якія адбываліся на Пружаншчыне.

Для нашай вёскі, як і большасці вёсак Заходняй Беларусі, падзеі 1939 года прынеслі вялікія перамены і не толькі таму, што мы, беззямельныя сяляне, з вялікімі цяжкасцямі зводзілі канцы з канцамі, але і таму, што ў свядомасці людзей была надзея на сацыяльную справядлівасць. Людзі паверылі, што сапраўды прыйшла тая ўлада, за якую яны змагаліся. Таму бяру на сябе смеласць сцвярджаць: паход Чырвонай Арміі выліўся ў трыумфальны вызваленчы марш.

Не буду закранаць публікацыі М. Іванова «Вызваленне ці няволя?» і рабіць нейкі аналіз, хаця многае ў яго несправядліва.

М. Іванову — гісторык, і ў яго свой погляд на падзеі. Што ж, няхай будзе на сумленні кожнага з нас усё тое, пра што мы пішам. Аб некаторых яго выказваннях я гавару ніжэй. Але як бы хто цяпер ні мудры, а ў верасні 1939 года Чырвоную Армію сустракалі як вызваліцельніцу. Энтузіязм народа

Заходняй Беларусі цяжка апісаць словамі.

Ды і як не радавацца, калі беззямельныя сяляне атрымалі надзелы зямлі. А што было галоўным у селяніна? Вядома, зямля: яна ж карміла і апрадала яго сям'ю.

Уся зямля і жывёла, што належалі польскім памешчыкам, былі раздадзены бядняцім сем'ям. Пры ўсіх нападках на Савецкую ўладу, пры ўсёй крытыцы дадушчаных ёю перакосаў і пралікаў трэба прызнаць: менавіта гэтая ўлада аддала лясы, землі, фабрыкі, банкі ў рукі працоўных, адкрыліся тысячы школ, бальніц, аптэк і г. д. Народ стаў дыхаць вальней.

У нашы дні мінулае — і аддаленае, і зусім нядаўняе — падвяргаецца жорсткай крытыцы, і трэба аддаць належнае, што крытыка часта бывае справядлівай. На жаль, ёсць людзі, якія не задумваюцца, што такое мера аб'ектыўнасці, і імкнуцца выліць больш бруду і ўтаіць праўду.

Але ж нельга сёння не бачыць, чым была і чым стала Заходняя Беларусь. Не модна сёння гаварыць аб дасягненнях, аднак давайце ўсё ж зыходзіць з той гісторыі, якая была ў нас.

У трыццатых гадах заходня тэрыторыі былі, напэўна, самым адсталым нутком Еўропы. Чахлая прамысловасць, балоты, павальная галечка.

А да перабудовы, нават з папраўкай на агульны эканамічны крызіс у краіне, у нас быў адзін з самых высокіх узроўняў жыцця у параўнан

[Заканчэнне на 5-й стар.].

ХТО І ЯК ЗАРАБЛЯЕ ГРОШЫ...

Стар. 3

ЦІ УВАХОДЗІЛІ БЕЛАРУСЫ У ЕУРОПУ У ЧАСЫ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА!

[«Маладая старажытная дзяржава»]

Стар. 4—5

ПРАЦЯГВАЕМ ДРУКАВАЦЬ НАРЫС ПРА ВЫДАТНАГА НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАМПАЗІТАРА

[«Цярністы шлях Міколы Равенскага»]

Стар. 6

Плошча Незалежнасці ў сталіцы незалежнай Беларусі Мінска стала тым месцам, куды нясуць людзі свой боль і гнеў, прыходзяць з сваімі патрабаваннямі і крыўдамі. Пры ўсіх адрозненнях патрабаванняў сярод іх ёсць адно агульнае абавязковае, якое ўключаюць амаль што ўсе дэманстранты і пратэстуючыя: у адстаўку ўрад Вячаслава Кебіча.

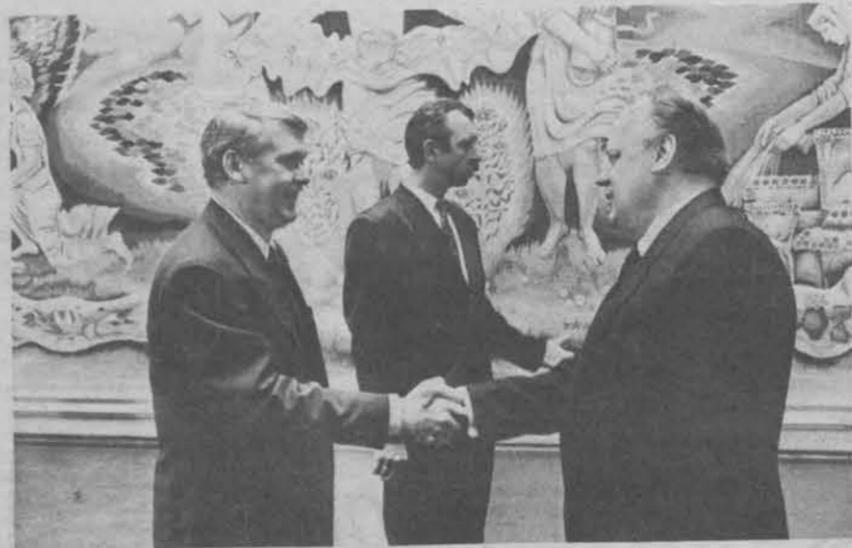
Вось і салігорскія шахцёры, якія бастуюць ужо ладны час, сярод іншых выставілі і гэты патрабаванне. Але галоўнае, чаго яны дамагаюцца, — павышэння зароботнай платы, атрымання ў той ці іншай форме валюты і персаніфікацыі пенсій. Пакуль што гарнякі, адміністрацыя шахт і ўрад да згоды не дайшлі. Кожны стаіць на сваім. Як мы паведамлялі, з 31 сакавіка група шахцёраў аб'явіла бастэрніную галадоўку.

Відаць, каб быў лепш пачуць іх голас, шахцёры Салігорска з падземных штольніяў, дзе яны праводзілі галадоўку, перабраліся на плошчу Незалежнасці, што перад Домам урада. Мабыць цяпер яны прымусяць звярнуць на сябе ўвагу тых, хто пры ўладзе!

Фота В. СТАВЕРА.

ДЫПЛАМАТЫЧНАЕ ПРЫЗНАННЕ

Рэспубліка Беларусь павінна адчуваць лёгкае галавакружэнне ад шырокага прызнання ў све-

це яе незалежнасці. Амаль штодня ў Мінск прыбываюць афіцыйныя прадстаўнікі розных

дзяржаўных ведамстваў, міжнародных арганізацый. Апошнім часам у сталіцу зачасцілі паслы.

13 красавіка Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Германіі ў Беларусі Райнхарт Краўс уручыў вярцельныя граматы Старшынні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіславу Шушкевічу. А назаўтра, 14 красавіка, С. Шушкевіч прымаў вярцельныя граматы з рук Кована Олівера Фентана Хоўга, які прызначаны Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Аўстраліі ў Рэспубліцы Беларусь. На чарзе — прыбыццё паслоў з іншых дзяржаў.

НА ЗДЫМКУ: Старшынні Вярхоўнага Савета РБ С. ШУШКЕВІЧУ ўручае вярцельныя граматы Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол ФРГ у Беларусі Райнхарт КРАЎС.

ПАЛІТЫЧНАЕ ЖЫЦЦЕ

ПАРТЫЯ НАРОДНАЙ ЗГОДЫ

Адбыўся ўстаноўчы з'езд Партыі народнай згоды Беларусі, на якім прыняты статут ПНЗ, палітычная дэкларацыя, праграмныя прыярытэты па ажыццяўленню эканамічных пераўтварэнняў, рэзалюцыя аб дэмакратызацыі грамадска-палітычнага ладу рэспублікі, заява аб міжнацыянальных адносінах у РБ.

Партыя народнай згоды лічыць сябе палітычнай арганізацыяй парламенцкага тыпу і будзе сваю дзейнасць на прынцыпах Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека. На з'ездзе выстаўлена прапанова пачаць кансультацыі і перагаворы паміж парламенцкімі фракцыямі, партыямі, прафесіянальнымі і грамадскімі аб'яднаннямі з мэтай вываду рэспублікі з крызісу, стварэння прававых механізмаў, што забяспечвае раўнапраўе ўсіх народаў, якія жывуць на тэрыторыі РБ.

З'езд выбраў савет ПНЗ, яе кантрольную камісію, старшыню партыі. Ім стаў народны дэпутат Беларусі Г. Карпенка.

АБ РЕФЕРЭНДУМЕ

ЗБОР ПОДПІСАЎ ЗАКОНЧАНЫ

13 красавіка ініцыятыўная група перадала ў Цэнтральную выбарчую камісію падпісаныя лісты ў падтрымку рэферэндуму аб роспуску Вярхоўнага Савета і выбарах новага парламента на шматпартыйнай аснове.

1200 чалавек займаліся зборам подпісаў. Да 14 красавіка, згодна з законам, неабходна было сабраць 350 тысяч подпісаў — 5 працэнтаў усіх выбаршчыкаў Беларусі. Работа вялася ў 88 гарадах Беларусі, у вёсках і мястэчках. За сем тыдняў сабрана 446 061 подпіс грамадзян рэспублікі.

На працягу аднаго месяца з дня перадачы ў Цэнтральную выбарчую камісію падпісаныя лісты будуць знаходзіцца на правярцы, пасля чаго павінны быць перададзены ў Вярхоўны Савет, які ў адпаведнасці з законам павінен прызначыць дату правядзення рэферэндуму.

Найбольш актыўна выказаліся за правядзенне рэферэндуму прадстаўнікі інтэлігенцыі.

СВАБОДА СЛОВА

ВЯРХОЎНЫ САВЕТ І ПРЭСА

У апошні час Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусі апалчыўся на журналістаў. Ці звязана гэта з вядомым праектам пастановы Вярхоўнага Савета Яўгена Цумарава — пакуль невядома. 15 красавіка раніцай у «Рознім» прагучалі дзеля тры выступленні, прывесчаныя сродкам масавай інфармацыі. Дасталася многім, у тым ліку і галоўнаму рэдактару ўрадавай газеты «Рэспубліка» Мікалаю Кярноў.

Аднак самая арыгінальная прапанова прагучала з вуснаў народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь Зінаіды Пяшковай. Яна выказала ідэю правядзення атэстацыі журналістаў у парламенцкіх камісіях.

ЗЛАЧЫНСТВЫ БАЛЬШАВІКОЎ

НОВЫ НЮРНБЕРГ?

Правесці Міжнародны трыбунал па фактах бальшавіцкіх злачынстваў супраць чалавечтвасці і чалавечнасці заклікалі парламенцкая апазіцыя БНФ, Нацыянальна-дэмакратычная партыя Беларусі, шэраг іншых партый і грамадскіх дзеячаў

рэспублікі. У сваім звароце ў Вярхоўны Савет РБ, да грамадзян Беларусі, да ўсіх народаў яны заклікалі прызнаць гэтыя злачынствы, пачынаючы з перавароту 1917 года, — не маючымі тэрміну даўнасці. Каб не дапусціць паўтарэння злачынстваў старонак мінулага, прапановаеца прыраўняць прапаганду вучэння аб дыктатуры пралетарыяту да прапаганды вайны, расавай і нацыянальнай нянавісці; прыняць закон аб забароне арганізацый, дзейнасць якіх базіруецца на камуністычнай ідэалогіі; перадаць у Міжнародны трыбунал спіс асоб, у дзеяннях якіх маецца састаў злачынства, астатнім жа — застаецца права на пакаянне хаця б сам-насам.

У звароце падкрэсліваецца, што мэта трыбунала — не помства, не новыя ахвяры, не пабіццё каменнямі грэшнікаў, а падвядзенне рысы, перш за ўсё, юрыдычнай пад злачынствамі бальшавізму.

«Станіслаў Шушкевіч зусім адэкватна выказае інтарэсы і палітыку наменклатурнай большасці, на якую і абавіраецца ў Вярхоўным Савеце. Нядаўна ён гэта вельмі выразна прадэманстраваў, прапанаваўшы на пасаду свайго першага намесніка В. Кузняцова — былога кадравага наменклатурна-партыйнага кіраўніка, цяпер старшыні Савета райсавета Мінска, дарчы, нягледзячы на раскрыццё махінацый з кватэрамі ў Савецкім райвыканкоме, расследаванні якіх працягваецца. Натуральна, былы партыйны кіраўнік, былы камсамольцы і іншыя дэпутаты большасці ў Вярхоўным Савеце дружна падтрымалі гэтую кандыдатуру. Але галоўнае не ў гэтым. Станіслаў Шушкевіч заўсёды падтрымлівае большасць (няважна якую). Галоўнае ў тым, што ў яго палітычных паводзінах, гэтак жа як і ў наменклатурнай, адсутнічае разуменне нацыянальных інтарэсаў беларускай дзяржавы. Здаецца адна пазіцыя за другой, працягваецца свядомая капітуляцыя перад авантурнай палітыкай расійскага кіраўніцтва, не выкарыстоўваюцца палітычныя і эканамічны магчымасці Беларусі, заклячваюцца пагадненні на шкоду рэспубліцы. Напрыклад, пагадненне ад 27 студзеня гэтага года з Б. Ельцыным аб бясплатным транзіце праз Беларусь (гэта ў той час, калі Расія шантажыруе нас зрывам паставак нафты і павышэннем цен на сыравіну), аб «рублёвай зоне» (гэта ў той час, калі ўсе дзяржавы вакол нас заявілі аб падрыхтоўцы да ўвядзення сваіх грошай, а беларускі народ адкрыта грабляць пустымі рублямі, што друкуюцца ў Маскве) і г. д. Я ўжо не гавару аб капітуляцыйнай пазіцыі ў пытаннях арміі і абароны Беларусі.

27 і 28 сакавіка, калі грывнуў чарговы гром, на гэты раз з Украіны (праграма Краўчука аб выхадзе Украіны з рублёвай зоны), як заўсёды ў такіх выпадках, адбылося закрыццё пасяджэння Вярхоўнага Савета. Абмяркоўвалі фінансавыя пытанні. Але і на гэты раз дэпутаты наменклатуры і іх спадарожнікі не зразумелі, што трэба неадкладна страхаваць Беларусь ад няшчасця — пачаць падрыхтоўку да ўвядзення нацыянальнай валюты (аб чым апазіцыя БНФ гаворыць ужо другі год). І асабліва шчыраваў супраць гэтага Станіслаў Шушкевіч. Ствараецца ўражанне, што аграбленні і абрабаваныя, яны, абуряючыся гэтым грабляжом, што адбываецца, у адданым ірвенні, на каленях, з захваленнем гатовыя паўзіць ў пастку галоднай Расіі і загінуць разам з ёю пад руінамі імперскай турмы».

(З інтэр'ю З. ПАЗЬНЯКА газете «Знамя юности»).

ПЕРАЙМЕНАВАННІ

САПОЦКІН НАПЕРАДЗЕ

Мода мяняць усё і ўся, што з'явілася ў апошні гады, не мінула і пагранічны пасёлак Сапоцкін, што непадалёку ад Гродна. На сесіі пасялковага Савета большасць народных дэпутатаў прагаласавалі за перайменаванне вуліцы Леніна. Цяпер яна носіць імя папы Рымскага Іаана Паўла II. За новую назву выказаліся практычна ўсе жыхары Сапоцкіна. Яны ўручылі мясцовым уладам спецыяльны зварот са сваімі подпісамі.

З улікам жажданняў насельніцтва народныя дэпутаты прынялі рашэнне аб пераглядзе назваў і іншых вуліц. Былая Кастрычніцкая атрымала імя польскага генерала Вільчынскага, які быў расстраляны тут і пахаваны на мясцовых могілках у верасні 1939 года. Вуліца I Мая цяпер называецца Жнівеньскай. Вуліца П. Сяўко, названай ў гонар загінуўшага ў 1947 годзе старшыні мясцовага райвыканкома, вярнулі даваеннае імя — Тэалінская. Шыльды з новымі назвамі ўжо з'явіліся на тутэйшых дамах.

Здаецца, па тэмпах перайменаванняў вуліц Сапоцкін «абстаіў» сталіцу.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

● Каб атрымаць работу ў Мінску, трэба мець права на пражыванне ў горадзе, гэта значыць мець у пашпартаце штамп аб сталічнай прапісцы. А за прапіску цяпер трэба заплаціць 35 тысяч рублёў замест ранейшых 14 тысяч 800.

● Рэзка падаражала сельскагаспадарчая тэхніка. Кошт звычайнай сеялкі павысіўся з 2 тысяч 188 рублёў да 32 тысяч 84, плуг каштуе 13 тысяч 400 замест ранейшых 300 рублёў. Трактары падаражалі ў 8—28 разоў, аўтамабілі — у 8—24 разы.

● У Мінскай вобласці 74,4 працэнта школ вядуць выкладанне на беларускай мове, у Віцебскай — 67,2, у Магілёўскай — 65,4 працэнта. У Мінску з 207 школ 118 вядуць выкладанне на беларускай і рускай мовах, 89 — на рускай мове.

● У 1991 годзе ў Беларусі выраблена 45 мільянаў пар абутку. Вытворчасць абутку на душу насельніцтва складала 4,4 пары. Аднак набыць чаравікі ці боты — праблема.

● У 1990 годзе на пастаяннае месца жыхарства з Беларусі выехала 34 тысячы 100 чалавек. У асноўным гэта асобы лярэйскай нацыянальнасці.

АРЭНДНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА

Не зведае недахопу ў кліентах праектна-тэхналагічнае бюро сістэм аўтаматызаванага праектавання, што функцыянуе ў Брэсце. Гэта арэнднае прадпрыемства вядома ў многіх рэгіёнах былога Саюза. Цесную сувязь з ім падтрымліваюць праектныя і навуковыя інстытуты Масквы, Санкт-Пецярбурга, Чэлябінска, Уладзівастока, Мурманска і іншых гарадоў. Пастаўляе яно свае распрацоўкі і ў Германію. Укаранены ў бюро адзіны аўтаматызаваны тэхналагічны працэс гарантуе высокую эфектыўнасць і якасць праектнай вытворчасці.

НА ЗДЫМКУ: у машынай зале ЭВМ інжынеры бюро Ігар ДУБІНА і Віктар КАЧАН.

БІЗНЕСТУРЫЗМ

Чарговы скандал на Брэсцкай таможнай ўзнік, калі высветлілася: група школьнікаў едзе ў Польшчу зусім не на экскурсію, а на рынак.

Ваяжы за польскімі таварамі атрымалі нават паўафіцыйную назву — бізнестурызм. Што гэта за з'ява? Прааналізаваць яе спрабуем разам з начальнікам аддзела ўпраўлення барацьбы з эканамічнай злачыннасцю МУС Рэспублікі Беларусь Міхаілам Сазонавым і старшым оперупаўнаважаным гэтай службы Юрыем Малумавым.

З'явілася праслойка моладзі, якая мае вольны час і траціць яго на тое, каб сумленна зарабіць. Для гэтай мэты як нельга лепш падыходзіць бізнестурызм. Наш бедны спажывецкі рынак не дазваляе маладому хлопцу прыстойна апрацаваць. Выезд у Польшчу дапамагае набыць патрэбную рэч і для сябе, і для сям'і. Таму пераважная частка бізнестурыстаў — гэта моладзь і хатнія гаспадыні. Хіба можна за гэта называць іх злачынным элементам? У іх дзеяннях няма і не можа быць саставу злачынства, лічыць Міхаіл Сазонаў. Насыціцца рынак, і не будзе бізнестурызму. Але ёсць людзі, якія ператвараюць яго ў сродак хуткага ўзбагачэння. Не, яны самі не цягаюць цяжкія валізкі, не прыніжаюць сябе ў чэргах, не даюць хабар таможнікам. Радавы грамадзянін вязе тавар, які ён зусім легальна купіў за талоны, купоны і рублі. Гэта не ганебна. Але іншая справа, калі гэты тавар здабываецца нелегальна праз чыноўнікаў, якія гэты тавар размяркоўваюць, гандлёвых работнікаў, пераплаціў, усемагчымыя парушэнні правілаў гандлю. Гэта ўжо крымінал, але ён у бізнестурызме складае працэнтаў 20.

Пераважная большасць едзе ў Польшчу не для таго, каб любавіцца яе прыгажосцю, а нешта купіць. (Дарэчы, у пачатку перабудовы быў зваротны працэс: палякі ездзілі з такой мэтай да нас). Гэта нармальнае жаданне. Толькі невялікая жменька нягоднікаў нажываецца на чужой бядзе. Але з імі можна змагацца, а не закрываць граніцу. Дарэчы, не выдам асаблі-

вага сакрэту, паведаміўшы, што аддзел Міхаіла Сазонава атрымаў зверху «каштоўнае ўказанне» знайсці абгрунтаванне для спынення беспарадкаў на Варшаўскім мосце і прыкрыць бізнестурызм. Міхаіл і Юрый падумалі і прапанавалі зусім іншы варыянт. Сэнс яго заключаецца ў тым, каб на дзяржаўным ці камерцыйным узроўні арганізаваць

вексель на гэтую суму. У Польшчу наш грамадзянін едзе ўжо не як мясцінік, абвешаны цяжкімі валізкамі, а як чалавек. Ён не баіцца таможніка, які можа яго абабраць. У яго няма ні тавару, ні золотых. У яго вексель, з якім ён прыходзіць да польскага контрагента, атрымлівае на яго золотыя і купляе на іх усё, што яму хочацца.

нестурызмам, можна звесці да нуля. І інжынеру, школьніку ці студэнту не трэба будзе на варшаўскай таўкучы гандляваць бюстгальтарамі.

У якой жа сферы бізнесу можа знайсці сваё прымяненне малады чалавек? Бізнес, якія цяпер ёсць у рэспубліцы, — гэта сістэма «купі-прадай», гэта значыць пасрэднаства. А што яшчэ можа зрабіць сён-

някі з поспехам перасеў у цёплае крэсла) такі хабар, што ў вачах паціямнее. Дзе ён возьме абсталюванне? У брокеры без эканамічных ведаў і жыццёвага вопыту не пойдзем, займацца менеджмантам не ўдасца, таму што сур'эзна ніхто да цябе не паставіцца. Дастаньце абсталюванне? Трэба мець справу са структурамі дзяржаўнага забеспячэння. Там таксама патрабуецца даць хабар. На біржу пайсці? Для гэтага трэба ўзяць крэдыт у банку. А хто дасць яго без паручальства? Але ўявім, што ён прайшоў праз усё гэта. І атрымаў. Цяпер паўстае пытанне, дзе ўзяць сыравіну? Вось і замкнуўся круг. Давайце ўспомнім нашу нядаўнюю гісторыю. Калі ў нас быў прыняты Закон аб кааператывах, большасць з іх узнікла ў сферы паслуг. Дзе цяпер яны?

З якімі праблемамі сутынуліся маладыя прадпрыемальнікі гэтай сферы? Кааператар павінен быў купляць мяса толькі на рынку па вар'яцкіх цэнах, але яго тады можна было купіць і ў дзяржгандлі, даўшы хабар загадчыку магазіна. Мясца з прылаўкаў знікла, як, зрэшты, і цукар. І ўсё бізнес перайшоў у сферу «купі-прадай», пасрэднацкую. Купіць сёння электрабрытву, значыць, ведаць, што яна ўжо была перапрададзена разоў дзесяць і абрасла такім адвольна дабаўленым коштам, што і падумаць страшна. У фірмах, што засталіся, сабраліся такія ваўні, якія прайшлі ўсе дарогі барацьбы за выжыванне, што з імі малады ніколі не адважыцца канкурыраваць. Яны з дзяржчыноўнікамі ўжо не сутыкаюцца, атрымліваюць прыбытак без іх. А спажывец вымушаны купляць, нават не ўзліваючы сабе, колькі на гэтым зароблена і накручана. Калі ў краіне быў камп'ютэрны бум, сфера прадпрыемальніцтва для маладых заставалася яшчэ адкрытай. Але ён мінуў, і ўсе нішы на сённяшні дзень аказаліся занятымі. Засталася толькі адна — бізнестурызм. І мы яго маем у такой дзікай форме, якім ён і з'яўляецца.

Уладзімір ЛЕВІН,
БЕЛТА.

АД КАМАРОЎСКАГА ДА ВАРШАЎСКАГА РЫНКУ

фірму, сутнасць работы якой зводзілася б да наступнага: Беларусь заключае з Польскай спецыяльнае пагадненне, у адпаведнасці з якім нашы грамадзяне, якія жадаюць нешта набыць у Польшчы і якія дома купілі для дробных здзелак нашы тавары, што карыстаюцца попытам у Польшчы, прыходзяць у гэтую фірму. У ёй магазін, які па цане, роўнай тром чвэрцям кошту тавару на рынках Польшчы, прымае пэўную рэч у грамадзяніна і дае яму

А той тавар, які турыст пакінуў у магазіне прадпрыемства, ідзе ў Польшчу. Няхай палякі яго збываюць на сваім рынку. Чвэрць кошту тавару — гэта плата за паслугі. Ёсць і другі варыянт: мы скупляем увесь тавар, які людзі збіраюцца везці ў Польшчу, і пускаем яго зноў на беларускі рынак. А палякам дамо тое, што ў іх у дэфіцыце, напрыклад, электравырабы. Гэта ўрады дзвюх дзяржаў у стане вырашыць. Так праблема, народжаная біз-

ня бізнесмен, калі вытворчасць скарачаецца, рынак пусты? Для маладых людзей існуюць віды прадпрыемальніцтва ў сферы паслуг. Яны могуць быць афіцыянтамі, разносчыкамі, гандлярамі газет. Але сфера паслуг у нас не развіваецца. Урад яе не стымулюе ні падатковай палітыкай, ні льготамі. Хіба можа сёння бізнесмен адкрыць кафэ? Для таго каб узяць у арэнду памяшканне, яму давядзецца заплаціць дзяржчыноўніку (былому партакрату,

ГЕРОЙ НАШАГА ЧАСУ

БАКАЛ ВІСКІ НА ЎЛАСНАЙ ВІЛЕ Ў ФЛАРЫДЗЕ, або ЗА ЧЫМ ГОНЯЦЦА ЮНЫЯ ДЗЯЛКІ

Паўтара года назад прадавец Дзіма звольніўся па ўласнаму жаданню з магазіна. Ён тады не ўяўляў, што не зможа ўладкавацца па спецыяльнасці. У торгах, ГУМе, ЦУМе, гарадскім бюро па працоўладкаванні атрымліваў адзін і той жа адказ: «Прадаўцы нам не патрэбны...» Заставалася спадзявацца толькі на сябе.

— Пасля завальнення зразумей, — расказвае Дзмітрый, — што дзяржава мне дапамагала не збіраецца, і лайшоў у кааператыву, які, дарэчы, неўзабаве «прагарэў»...

— А чаму не на завод?
— Я не лайдак, але думку пра завод адкінуў адразу. Не хачу пакрыўдзіць рабочых, але, па-мойму, манатонная з дня ў дзень, з года ў год праца, калі адзіная радасць у жыцці — выпіўка пасля работы, — усё гэта атрафіруе чалавечую асобу... Гэта не жыццё, а існаванне. Ды і зарплата мізэрная, не апраўдвае ўкладзенай працы. Магчыма, людзі старэйшага пакалення думалі па-іншаму, але

для нас, маладых, — кумір не Паўка Карчагін, а той удачлівы хлопец, які ездзіць на «Вольва», мае асабліва ўласнае рахунак у Швейцарскім банку. Менавіта ён — герой нашага часу. Нам хочацца жыць не дзеля таго, каб добра працаваць, а працаваць дзеля таго, каб добра жыць.

— Але ж некаму працаваць трэба і ля стэнка...

— Калі ў нас, як практыкуецца на Захадзе, просты рабочы, купіўшы акцыі, зможа стаць саўладальнікам прадпрыемства, атрымліваць частку прыбытку, зможа дазволіць сабе пасядзець з жонкай пасля змены ў круізі, толькі тады моладзь пойдзе на заводы. А пакуль урад корміць нас абяцаннямі, я скажу сабе: «Мы пойдзем іншым шляхам» і зразумей потым, што не памыліўся.

— І якім шляхам пайшоў ты?
— Пачаў з таго, што наведваўся па аб'яве ў адну з фірм, дзе патрабаваліся пасрэднікі па куп-

лі-продажы. Жадаючых, дарэчы, было шмат, але многія і пакідалі гэтую справу, таму што вельмі хутка зразумелі: камерцыйя — не іх прызначэнне, а рабіць грошы «з нічога», аказваецца, не так ужо і лёгка. У мяне ж атрымалася. Пазней скончыў курсы менеджэраў-брокераў. Але канкурэнцыя цяпер вялікая: можна месяц працаваць і нічога не дабіцца, таму рынак вымушае вынаходзіць нешта новае, ахопліваць галіны, у якія яшчэ не паспелі пранікнуць іншыя. У мяне цяпер некаторыя планы ёсць, але для іх ажыццяўлення трэба мець трывалую фінансавую базу. Таму думаю адкрыць некалькі ларкоў па продажу рэчаў і сельгаспрадукцыі. Гэта, зразумела, не адзіны і не самы хуткі спосаб зарабіць грошы, затое найбольш надзейны. Ведаю: на камерцыйных кіёскі глядзяць многія з непрыязнасцю, але, перафразуючы Маякоўскага, хачу сказаць: «Калі ларкі адчыняюцца, значыць гэта трэба рынку».

— Якія якасці, на твой погляд, неабходны бізнесмену?

— Настойліваць, уменне ладзіць з людзьмі, цвяроза ацэньваць свае магчымасці і займацца тым, што па сілах. Інакш уся кар'ера можа скончыцца даўгавой турмой.

— Кім і дзе ты сябе бачыш гадоў праз дваццаць?

— Калі ўсё пойдзе добра, то — на ўласнай віле ў Фларыдзе за бакалам віскі з ільдом. Адсюль рана ці позна сабраўшы грошай, хачу выехаць, хачу і гавораць, што сёння ў нашай краіне залатыя часы дзікага Захаду, калі кожны можа стаць мільянерам... Не веру я, што з нашай бессмяротнай бюракратыяй кожны зможа поўнацэнна праявіць сябе. Амерыку мы ніколі не дагонім — у гэтым я перакананы.

— У тваім акружэнні ўсе такія катэгарычныя ў вывадах?

— Па-мойму, усе.

— Вось мы гаворым, як рабіць грошы. Прызнайся, для цябе работа — толькі спосаб разбагацець?

— Фрэйд гаварыў, што ўсімі чалавечымі ўчынкамі рухаюць толькі два фактары: жаданне стаць вялікім і сексуальная цяга. Многі, як і ўсімі прадпрыемальнікамі, рухае першы фактар, гэтым і тлумачыцца наша жаданне «зрабіць» як мага больш грошай. А ўжо разбагацеўшы, можна ўкладваць грошы і ў дабрачыннасць. Думка пра тое, што зрабіў нешта добрае блізкаму — узвышае. Па-мойму, кожны сапраўдны прадпрыемальнік праходзіць шлях ад асабістага абагачэння да дабрачыннасці...

У канцы размовы субяседнік паскардзіўся: маўляў, набыў аўтамабіль за 130 тысяч, і пасля гэтай пакупкі ў кішэні засталася толькі 10 тысяч. Сапраўды, з такімі грашыма сёння дваццацігадоваму беспрацоўнаму не працыць... Цікава, на што будзе наракаць Дзіма праз дваццаць гадоў? Можна, тады прыйдзе час пагаварыць пра душу!

Андрэй ЯЗМЕНАУ,
БЕЛАПАН.

ПЫТАННЕ ПАРАДКУ ДНЯ: ЭКАНАМІЧНАЕ СУПРАЦОУНІЦТВА
З ЗАМЕЖНЫМІ СУАЙЧЫННІКАМІ

БЕЛАРУСКІЯ ГАЛАСЫ ПАРЫЖА

У палітычным жыцці рэспубліканскай грамадскасці пачатак красавіка прайшоў пад знакам водгукаў, каментарыяў, ацэнак і візіту Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета РБ С. Шушкевіча ў Францыю, у выніку якога былі дасягнуты пагадненні аб развіцці шматбаковых сувязей, якія кладуць пачатак новаму перыяду ўзаемаадносін паміж гэтымі дзяржавамі. Свае цагліні ў падмурак будовы беларуска-французскага супрацоўніцтва, дзе важкай роля належыць французам беларускага паходжання, заахавала і Міжнародная асацыяцыя «Беларусь — Францыя». Напярэдадні прыезду высокай беларускай дэлегацыі ў Парыж там знаходзіліся прадстаўнікі асацыяцыі старшыня Ле Асадына дэпутат Вярхоўнага Савета Беларусі У. Новік і адказны сакратар Мікола Цмыг, які і адказаў на нашы пытанні.

— У 48-м нумары «Голасу Радзімы» ад 28 лістапада 1991 года быў змешчаны артыкул «Сарбона заговорыць па-беларуску?», у якім размова ішла аб устаноўчай канферэнцыі «Белфранса і часткова аб беларусах з берагоў Сены. Якія крокі паслепа здзейсніць ваша асацыяцыя, зусім яшчэ маладое ўтварэнне ў грамадска-палітычным руху Беларусі за гэтыя шэсць месяцаў? Чым была выклікана ваша паездка ў Францыю?

— Лаканічна кажучы, шмат часу пайшло на вырашэнне арганізацыйна-адміністрацыйных пытанняў, якіх безліч. Праз два месяцы пасля устаноўчай канферэнцыі мы здобылі рэгістрацыю, а значыць і статус юрыдычнай асобы. Сабралі сход Рады, на якім абмеркавалі ў першым прыбліжэнні нашы задумы. А з 18 лютага па 8 сакавіка, атрымаўшы запрашэнне, знаходзіліся ў Парыжы, былі гасцямі трох беларускіх арганізацый: нашага партнёра і кампаньёна асацыяцыі «Францыя — Беларусь», Саюза беларусаў Францыі «Хаўрус» і Беларускай каталіцкай місіі. Нашай задачай мы бачылі ўсталяванне кантактаў з беларусамі Францыі, з французскімі палітычнымі коламі, прадпрыемствамі, заснаванне пастаяннага прадстаўніцтва асацыяцыі «Беларусь — Францыя» ў Парыжы.

— І якога плёну вы дасягнулі, чым можаце пахваліцца перад нашымі чытачамі?

— Не крывячы душою скажу, што тыдзень работы ў сталіцы Францыі быў вельмі насычаны: перамовы з фірмамі, банкамі, сустрэчы з журналістамі. Варта заўважыць, што гэтае наведванне мы здзейснілі за асабісты кошт і ў час уласнага адпачынку, нават на сваім транспарце.

Вялікім задавальненнем для нас з'явіўся той факт, што цяпер у Парыжы па вуліцы Cravillers, 65, ужо працуе сталае прадстаўніцтва асацыяцыі. Па прапанове нашых суайчыннікаў у Францыі часова яго штаб-кватэра размясцілася ў Беларускай каталіцкай місіі. 4 сакавіка быў падпісаны праект пагаднення, пратакол аб супрацоўні-

цтве паміж беларускімі арганізацыямі ў Францыі і Белфрансам.

Гаворка ідзе аб стварэнні сумесных прадпрыемстваў, выданні кніг, падручнікаў, даведнікаў, рэкламна-інфармацыйных матэрыялаў. Плануецца развіццё дзелавога і культурнага турызму. Маём намер ладаць абмены творчымі калектывамі, канцэртны, выставы і кірмашы ў Францыі. І гэта ўсё — не адно планы, нейкая далёкая і туманная перспектыва. Ужо летам ажыццяўляем прэзентацыю беларускай выставы ў Парыжы, ёсць дамоўленасць з французскімі ўладамі аб выдзяленні залы. Запросім тэлебачанне, радыё, газеты, каб паглядзелі французы на Беларусь як суверэнную дзяржаву, бо дагэтуль, шчыра кажучы, яна для іх — «белая пляма». Не чуюць у французскай сталіцы афіцыйнага беларускага слова, не відаць белчырвона-белага флага.

— На вялікі жаль, жыццё і дзейнасць нашых землякоў у Францыі з'яўляецца (цяпер ужо для нас) той жа «белай плямай». Ды і, наогул, амаль ва ўсёй Заходняй Еўропе... Калі доволі насычаны інфармацыйны паток на тэму «беларускія эмігранты» ідзе з-за акіяна са Злучаных Штатаў, дык у адносінах да, напрыклад, Германіі на гэты конт — маўчанне. Якое меркаванне, уражанне ад сустрэч з беларускай іміграцыяй у Францыі вы маеце?

— Беларуска дзяспара ў гэтай краіне мае сваю багатую і адметную гісторыю. Да вайны там існаваў Саюз беларускіх працаўнікоў. З 1931 года дзейнічае Саюз беларусаў Францыі «Хаўрус», на той момант у ім бралі ўдзел некалькі соцень сяброў. Адрозненне да суполкі пасляваеннай хвалі эміграцыі тых, хто змушаны быў уцякаць ад Сталіна, яго дзейнасць атрымала яшчэ мацнейшы імпульс. А сёння сябра налічвае больш дзесятка ўдзельнікаў... Але, як кажучы, не колькасцю, дык умовам. Гэта сапраўдныя прыхільнікі беларускасці, адданыя носыбіты і захавальнікі роднага слова і культуры Бацькаўшчыны ў французскім асяроддзі. Тым не менш, «старая» эміграцыя адыходзіць... Да таго ж эмігрант-беларус і тут, як і ў іншых краінах, адпадаў альбо да больш самавітых і актыўных расійс-

кіх, украінскіх ці часткова польскіх згуртаванняў. Аднак нягледзячы ні на што, беларускасць жыве і мае сілы для развіцця, асабліва цяпер, калі Бацькаўшчына стала незалежнай. І займае беларуская дзяспара сваё пэўнае сацыяльнае і грамадскае месца ў жыцці дзяржавы. Для ілюстрацыі сказанага дадам, што Лявон Шыманец — эксперт Камісіі еўрапейскіх супольніцтваў па аказанню тэхнічнай дапамогі СНД. А, як вядома, пасля дэталёвай экспертызы французскай фірмы, вельмі мажліва, будзе выканаўцамі такіх праектаў, як рэканструкцыя аўтамабільнай трасы Брэст — Мінск — Масква, чыгуначнага вузла ў Брэсце, перапрацоўка сельскагаспадарчай сыравіны і інш.

І яшчэ засталася ў мяне ўражанне (гэта ў дачыненні да таго, што вы згадалі пра маўчанне), што ёсць значная колькасць замежных суайчыннікаў, якія яшчэ не пазбавіліся страху перад былымі рэпрэсіямі, праследаваннямі. І тут шмат што ад нас залежыць, ад таго, як хутка і пераканаўча мы данахам на справе, што дэмакратычныя працэсы на Радзіме носяць характар неабарачальны.

Мікола Цмыг пакінуў у раданцы два дакументы. У першым лісце, які накіраваны ад імя «Хаўруса» Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевічу, сярод іншых ёсць такія радкі: «Беларуская эміграцыя ў Францыі ёсць вельмі шчаслівай, што... беларускі народ здабыў незалежнасць і што ягоны суверэнітэт прызнала міжнароднае супольніцтва, у ліку якога і Францыя... Беларусы і французы беларускага паходжання ў Францыі змаглі б у некаторай меры дапамагчы беларусам на Бацькаўшчыне, ствараючы бліжэйшыя сувязі з французскімі палітычнымі, эканамічнымі, культурнымі і гуманітарнымі дзейніцамі».

Адказ С. Шушкевіча падаём ніжэй цалкам.

Ёсць усе падставы спадзявацца, што агульнымі высілкамі беларускага народа і яго замежных супляменнікаў Радзіма заваое аўтарытэт і паважнае да сябе стаўленне светнай супольнасці і стане адказным, кампетэнтным і паўнамоцным суб'ектам міжнародных зносінаў.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

Шаноўныя суайчыннікі!

З вялікім задавальненнем атрымаў Ваша пасланне. Вельмі прыемна, што ў Рэспубліцы Беларусь, якая ў рэшце рэшт стала на шлях пабудовы незалежнай дэмакратычнай дзяржавы, знаходзяцца шчырыя прыхільнікі і па-за яе межамі.

Я глыбока перакананы, што Беларусь і Францыя ў самым хуткім часе ўстановаць цесныя кантакты ў розных сферах супрацоўніцтва і ўсе прыхільнікі развіцця гэтых кантактаў змогуць унесці пасіпны ўклад ва ўмацаванне добрых адносін паміж нашымі краінамі. Я вітаю ўсіх нашых суайчыннікаў за мяжой, якія дбаюць пра лёс сваёй Бацькаўшчыны, і запрашаю да плённага супрацоўніцтва.

Зычу Саюзу беларусаў Францыі поспехаў у ягонай дзейнасці на карысць развіцця добрых ўзаемаадносін паміж Францыяй і Беларуссю.

S. Shushkevich

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

ПОГЛЯД КРАЯЗНАУЦЫ

ШТО Ё НАЗВЕ ВАШАЙ, СТОЎБЦЫ?

Адказаць на гэта пытанне надзвычай складана. Не адно пакаленне даследчыкаў гісторыі і культуры Наддзясненскага краю ламала над ім галаву, а да адзінай якой-небудзь высновы яны так і не прыйшлі. Адсюль і ўзнікла шмат гіпотэз наконт наймення райцэнтра.

Адна з іх, якой прытрымліваўся вядомы беларускі географ В. Жучкевіч, сведчыць, што ў аснове назвы сумасных Стоўбцаў ляжыць слова «стоўб». Калісьці, гаворыць ён, стаўбамі адзначалі дарогу, якая не мела асобных арыенціраў праз пэўную мясцовасць. Асабліва вялікае значэнне гэтыя стаўбцы-арыенціры мелі ў зімовы час, калі дарогу замятала. Згодна з гэтым меркаваннем, у свой час каля Стоўбцаў пралягала якасыць дарога, што, відаць, праходзіла па голай, бясплеснай мясцовасці, інакш навошта было яе памячаць стаўбамі?

Але такое тлумачэнне падаецца беспадставным. Таму што, па-першае, меркаванне гэта ў згаданай кнізе нічым не абгрунтавана, а, па-другое, калі параўноўваеш сённяшні прыродны ландшафт вакол горада з ранейшымі апісаннямі (Зеленский И. Минская губерния. Материалы для географии и статистики России), напрошваецца думка, што мясцовасць вакол Стоўбцаў наўрад ці была калі бясплеснай. Хутэй, наадварот: вялізнае пушча, рэшткі якой з'яўляецца сёння Коласавіцкі заказнік і лясны масіў у ваколіцах вёскі Кучкуны і пасёлка Коласава, распасціралася на вялікай адлегласці па абодва бакі ад Нёмана.

Больш праўдападобным з гэтай нагоды з'яўляецца адно з народных паданняў аб заснаванні Стоўбцаў, якое запісала ў 1951 годзе даследчык В. Навіцкая ад М. Галыновіч з вёскі Ператокі. «На тым месцы — казала Галыновіч, — дзе цяпер Стоўбцы, некалі быў лес. У гэтым лесе нейкі князь пабудаваў манастыр, і доўгі час там жылі манахі. Аднаго году яны ўсе вымерлі ад чумы. Манастыр разбурыўся. А на тым

месцы закапалі тры стоўбікі ў знак таго, што нельга сяліцца. Але прайшоў час, і па загаду князя тут пачалі сяліцца людзі. Яны знайшлі закапаных стоўбікі і назвалі гэта паселішча Стоўбцы».

Безумоўна, і гэты факт падаецца, так бы мовіць, галаслоўна, без якой-небудзь спасылкі на пэўныя крывіцы. Але абвргаць яго, напэўна, не трэба. Бо, па-першае, гэта паданне мае пад сабой лагічны прывязку да той тэрыторыі, дзе сёння знаходзяцца Стоўбцы, і яшчэ раз пацвярджае, што спакон веку тут рос вялізны лес. А, па-другое, як вядома з фалькларыстыкі, любы па жанру твор гэтай навуцы, да якой адносіцца і паданне, з'яўляецца вынікам калектыўнай творчасці і цалкам можа мець у сваёй аснове канкрэтны падзеі. Таму гэта гіпотэза, якой таксама прытрымліваецца ў сваёй кнізе «На вытоках нёманскіх» краязнаўца У. Кісялёў, можа прэтэндаваць на сваё ўзаконванне.

Менш верагоднасці праглядаецца, як нам здаецца, у другім паданні аб заснаванні Стоўбцаў. (Яно таксама было запісана В. Навіцкай ад М. Галыновіч і змешчана ў вышэй згаданай кнізе). «На месцы сучасных Стоўбцаў некалі сыходзіліся граніцы ўладанняў трох князёў. У зямлю былі закапаны стоўбікі, якія называліся стаўбцамі. На гэтым месцы пасяліліся людзі і знайшлі стаўбы, закапаныя ў зямлю. Так і сталі зваць гэтае месца».

Чаму працытаванае паданне падаецца малаверагодным? Ды перш за ўсё таму, што ў ім адсутнічае гістарычная лагічнасць. Калі ў першым паданні, якое было запісана з вуснаў М. Галыновіч, цалкам можна дапусціць, што сярод лесу мог з'явіцца манастыр і маглі развівацца далейшыя падзеі, то ў другім — наўрад ці змаглі пасяліцца людзі на сутыку трох княжацкіх уладанняў, якія б яны ні былі — вольныя ці прыгонныя.

[Заканчэнне на 8-й стар.]

ПАСЛЯ «КРУГЛАГА СТАЛА» «БЕЛАРУСЬ У ВЯЛІКІМ КНЯСТВЕ ЛІТОВСКИМ»

МАЛАДАЯ СТАРАЖЫТНАЯ ДЗЯРЖАВА

У пачатку красавіка ў Мінску адбыліся пасяджэнні міжнароднага «круглага стала» «Беларусь у Вялікім княстве Літоўскім», праведзеныя надзвычай аўтарытэтнымі арганізацыямі і ўстановамі: Беларускім дзяржаўным універсітэтам, Інстытутам гісторыі Акадэміі навук, Лонданскім і Люблінскім каталіцкім універсітэтам, Міжнароднай асацыяцыяй беларусістаў, Міністэрствам адукацыі Беларусі, Нацыянальным навукова-есветным цэнтрам імя Ф. Скарыны і Польскай акадэміяй навук.

У рабочых пасяджэннях, акрамя беларускіх вучоных, прымалі ўдзел даследчыкі мінула-

га Беларусі з Польшчы, Англіі і Італіі. Правадзненне гэтага мерапрыемства было выклікана тым, што, на думку вучоных, найбольш важнай праблемай для нашага сённяшняга самасцвярджэння як суверэннай дзяржавы з'яўляюцца пошукі гістарычных каранёў беларускай дзяржаўнасці, якія ўзыходзяць да Полацкага, Турова-Пінскага, Гродзенскага, Мінскага княстваў і асабліва да Вялікага княства Літоўскага. На працягу дзесяцігоддзяў мы адмаўлялі і свае карані, і багатыя традыцыі і тым самым выхавалі ў сабе комплекс гістарычнай непаўнацэннасці і пераканалі ў гэтым нават сваіх

З ПОПЕЛУ НЕБЫЦЦЯ

ЦЯРНЫСТЫ ШЛЯХ МІКОЛЫ РАВЕНСКАГА

ЗВОЛЬГАЙ АЛЯКСЕЕНКА (РАВЕНСКАЯ) пазнаёмілася дзякуючы шчасліваму выпадку. На вочы трапіла старонка «Чырвонай зменны» з артыкулам пад загалоўкам «Прафесар Мікола Равенскі». Матэрыял гэты быў перадрукаваны з ужо ўспамяненай газеты «Беларусь». Карэспандэнт раскаваў у ім аб сваёй сустрэчы з дачкой кампазітара ў Бельгіі, куды яна ў 1990 годзе, амаль праз 40 гадоў пасля смерці бацькі, прыязджала, каб пакланіцца яго магіле. І, бадай, столькі ж часу хавала яна ў глыбіні памяці тое нямногае, што помніла пра бацьку сама, ведала з расказаў маці, рэдка даставала з дальняй паліцы скупыя «рэчывыя доказы» яго існавання, тое, што дасталося ёй у спадчыну: некалькі музычных твораў, пласцінку, муштук ды гальштук. Мне часам здаецца, што Вольга Мікалаеўна так да канца і не ўсвядоміла свайго новага становішча, калі можна не хваць уласнае прозвішча і радаслоную, а ганарыцца ім. Дачка палітычнага эмігранта, «ворага народа» — колькі незаслужанай крыўды і няздзейсненых надзей хавалася за гэтымі словамі. Маючы музыкальны здольнасці і прыгожы голас (сапрана), Вольга Мікалаеўна пасля паспяховага заканчэння музычнага вучылішча не змагла паступіць у кансерваторыю, думаю, што так і не рэалізавала ў поўнай меры свае прафесійныя магчымасці.

Яна нарадзілася перад самай вайной, а ў 1944 годзе бацька выехаў на Запад. Яе ўспаміны і ўспамінамі не назавеш, проста некалькі светлых дзіцячых уражанняў, аднак, дзякуючы Вользе Мікалаеўне, я сустрэлася з Анатолем Багатыровым, які добра ведаў Міколу Равенскага, з яе маці, жонкай кампазітара Янінай Станіславаўнай, пляменніцай Мікалая Якаўлевіча Нінай Рэвінскай. Непрадаказальныя і на першы погляд дзіўныя пучывыны прывялі да Людмілы Міхайлаўны Кашычкінай, мінскай падпольшчыцы і ўдзельніцы французскага Супраціўлення, якая ў вайну ў акупіраваным Мінску неаднойчы сустракалася з М. Равенскім. Людзі ўсе такія розныя, але аднолькава добра гавораць пра музыку.

— Золата, а не чалавек, сведчу як перад Богам, не кар'ерыст, не прайдзісвет, а такім заўжды цяжка, — зазначае Яніна Станіславаўна.

— Сціплы, сумленны, выдатны музыкант, знаўца беларускага фальклору, пісаў музыку ў беларускім нацыянальным стылі, — раскаваў Анатоль Багатыроў.

— Інтэлігентны, мяккі чалавек, з высокім інтэлектам, выразна і прыгожа раскаваў аб рэлігіі, — згадала Людміла Кашычкіна.

Мікола Равенскі нарадзіўся ў 1886 у вёсцы Каплянцы Бярэзінскага раёна. Нядаўна даведалася, што каплянскія школьнікі збіраюць матэрыялы пра свайго земляка, ствараюць пры школе музей кампазітара.

Пра дзяцінства і юнацтва звестак амаль не маю. Магу толькі здагадацца, што народную музыку шанавалі з маленства, бо ёй прысвяціў усё жыццё, любіў слухаць, збіраў, запісваў і апрацоўваў народныя песні. Калі ў Карэюках (вёска пад Мінскам, дзе жыў брат Антон з сям'ёй) збіралася застолле, Мікалай Якаўлевіч прасіў вясковых кабет спяваць, з замілаваннем слухаў, а часам і вучыў. Вучыць спеваў — гэта было прызнанне, прафесія на ўсё жыццё.

Глыбокае вывучэнне вытокаў народнай песні, яе гісторыі і разнастайнасці далі кампазітару падставы высока ацаніць песенную творчасць беларусаў. У сваёй неапублікаванай працы «Характэрныя асаблівасці беларускай народнай песні» ён пісаў: «Надзвычайна здольнасць беларускага народа наогул, а ў прыватнасці да сьпеваў і музыкі настолькі вялікая ды багатая творчасць, што ўсё сваё жыццё ён праводзіць у абсалютнай неразлучнасці з песняй. З ёю ён нарадзіўся, вырас, жыў, працаваў, з ёю ён і ад жыцця адыйшоў. Ні адно сьвята, ні адна ўрачыстасць, ці то сямейнага ці агульнага характару, не абходзіцца без песні, і на ўсякі выпадок у жыцці народ стварыў іх незлічоную веліч. Разнастайнасць тэматыкі, формы, жанру, мастацкай якасці, выяўленыя глыбіні душы, паэтычнасць, глыбоказмешнасць і самабытнасць песні ставіць яе на адно з першых месцаў у міравой народна-творчай літаратуры».

Як сведчыць скупая біяграфічная даведка, М. Равенскі ў 1914 годзе закончыў трохгадовыя рэгентскія курсы ў Маскве, у пачатку 1919 года пераехаў на працу ў Мінск, дзе ўжо ў наступным годзе стаў кіраўніком хору пры Беларуска-рабочым клубе. Разам з М. Чуркіным удзельнічаў у вялікай фальклорнай экспедыцыі па Случчыне, арганізаванай Інбелкультам, працаваў хормайстрам у Мінскім гарадскім тэатры.

Хутка здольнага «сялянскага сына» пасылаюць ад рэспублікі вучыцца ў Маскву. Туды ў той час за вышэйшай адукацыяй пасылалі многіх дзяцей беднякоў. М. Равенскі закончыў спачатку музычны тэхнікум імя Стасава, а потым Маскоўскую кансерваторыю. Ён быў вучнем выдатнага рускага кампазітара Міхаіла Іпалітава-Іванова, які ў першай палове

Дачка кампазітара Лена РАВЕНСКАЯ з Ісаем КАЗІНЦОМ.
(Фота з архіва Л. Кашычкінай).

20-х гадоў узначальваў Беларускаю песенную камісію, займаўся апрацоўкай беларускіх народных песень. Едучы на вучобу, малады кампазітар атрымаў у падарунак ад Беларусі унікальную скрыпку. Ён быў выдатным скрыпачом. З гэтым інструментам М. Равенскі ніколі не разлучаўся да самай смерці, але потым след яе згубіўся, і дачка кампазітара была б вельмі ўдзячна таму, хто мог бы падказаць месцазнаходжанне сямейнай рэліквіі.

Час, калі Мікола Равенскі, скончыўшы Маскоўскую кансерваторыю, вярнуўся ў Мінск, згадае Анатоль Багатыроў:

— Ён вярнуўся і стаў педагогам. Спачатку ў музычным тэхнікуме, а потым у Беларускай кансерваторыі выкладаў гармонію і кампазіцыю, пісаў музыку — харавыя і сімфанічныя творы, фугі для фартэпіяна, апрацоўваў народныя песні. Але хутка Мікола Равенскі трапіў у нацдэма — ён, Алёдаў, яшчэ быў такі музыказнаўца Дрызін.

— А за што яны трапілі ў нацдэма? — А яны і самі не ведалі. Я думаю, за тое, што цікавіліся народнай музыкай і пісалі песні на словы пісьменнікаў-нацдэмаў.

Пачыналася страшная паласа для свядомай беларускай інтэлігенцыі. Многае ўжо расказана пра той час, на шчасце, штосьці ўдалося аднавіць і паставіць на адпаведны культурны п'эдэстал, але немагчыма вярнуць загубленыя жыцці, таленты, страшна падумаць, колькі выдатных твораў мастацтва, музыкі, літаратуры не дайшло да народа і проста не магло быць створана, бо іх творцы згінулі навечна за калючым дротам ГУЛАГаў.

Першая «віна» Міколы Равенскага заключалася ў творчым супрацоўніцтве з так званымі пісьменнікамі-нацдэмамі, і ў першую чаргу ў яго дружбе з Уладзімірам Дубоўкам, на вершы якога кампазітарам напісаны музычныя творы, у прыватнасці чудаўная песня «О, Беларусь, мая шыршына». М. Равенскім на лібрэта У. Дубоўкі напісана першая беларуская нацыянальная опера «Браніслава», якая амаль гатовая была знішчана. «Пасля таго, як ягоны лібрэтыст

У. Дубоўка стаўся ссыльным, кампазітар многа гадоў жыў стэрарызаваны».

Тэрор стаў невыносным, калі ў 1938 годзе быў арыштаваны і праз некалькі месяцаў расстраляны брат Антон. На ўсім белым свеце іх было толькі двое, блізкіх па духу і па крыві людзей. Антон настаўнічаў у Карэюках. Ён меў сад і пчолы, і Мікола падоўгу жыў у брата, любіў бываць у садзе, дзе добра пісалася музыка. Родны брат — «вораг народа» — другая «віна» Міколы Равенскага. Тады цяжка было паверыць, што менш як праз дваццаць гадоў Антона рэабілітуюць, і ўжо ў наш час на пытанне дачкі, дзе шукаць магілу бацькі, Ніне Рэвінскай у адпаведных органах адкажуць: «Нясеце кветкі ў Курапаты».

А ў 1938 годзе ад Міколы Равенскага адварочваліся знаёмыя. І толькі Кузьма Чорны, сябра ўсёй гэтай сям'і, які і сам у хуткім часе пабываў у засценках НКУС (на шчасце, нядоўга), не пабаяўся і даў жонцы арыштаванага Антона, якую з шасцю дзецьмі выгналі з казённага жылля, грошы на пабудову дома.

Міколу Равенскага выключылі з Саюза кампазітараў, у кансерваторыі яму пакінулі толькі адзін прадмет — гармонію, яго меліся выселіць з кватэры, над яго галавой згушчаліся хмары, і, як сведчыць Анатоль Багатыроў, прозвішча Равенскага было сярод прозвішчаў тых людзей, каго абавязкова арыштавалі б, каб не пачалася вайна.

І ТЫМ НЕ МЕНШ, няма ніякіх падстаў меркаваць, што Мікола Равенскі ўспрымаў вайну як збавенне. Як і на мільёны людзей, яна абрынулася на яго, быццам абвал, і прымусіла выбіраць свой шлях.

Жыццё Міколы Равенскага ніколі не было простым, вайна абяздаліла яго канчаткова: адабрала дзяцей, разлучыла з Радзімай, у адзіноце і цяжкай хваробе скончыў ён свае дні на чужыне. У 1944 годзе Мікола Равенскі разам з адступаючым ворагам выехаў за мяжу. Гэта яго трэцяя, самая вялікая «віна» перад Радзімай, але ў мяне не паднімецца рука сказаць пра гэтага чалавека благое слова, назваць яго здраднікам. Ён паехаў на Запад, бо то быў адзіны спосаб застацца жывым. У акупіраванай Беларусі Мікола Равенскі служыў не немцам, а Богу. Пакінуўшы Мінск, ён з'ехаў у Чэрвень, бліжэй да сваіх родных мясцін, дзе ў царкве быў псаломшчыкам, выконваў іншыя абавязкі, а самае галоўнае — стаў рэгентам царкоўнага хору. Ён ведаў і любіў царкоўную музыку, ім самім напісана многа чудаўных твораў, якія гучалі і гучаць у храмах. М. Равенскі быў з дзяцінства і да скону веруючым чалавекам, і вера ў міласць Усявышняга дапамагала яму выстаяць у найцяжэйшых жыццёвых варунках. На маё пытанне, у чым выяўлялася рэлігійнасць яе мужа, Яніна Станіславаўна адказала:

— У паводзінах. У добразычлівасці, прыхільнасці да людзей, у сціпласці, у ўменні цягнуць, разумець і дараваць.

Савецкая ўлада, на жаль, не ўмела дараваць, не даравала б яна «святасці» і нежаданна ісці ў агульным рэчышчы і Міколу Равенскаму.

Трагічна абарвалася ў час вайны жыццё старэйшай дачкі кампазітара Лёлі Равенскай. Яе падпольная клічка «Сініца», яна была блізкім сябрам і сувязной Ісай Казінца, які з першых дзён акупацыі Мінска стварыў падпольную групу, быў сакратаром Мінскага гарадскога падпольнага камітэта КПБ. Таго самага І. Казінца, Героя Савецкага Саюза, імя якога названа адна з вуліц нашага горада, на ёй жыве Лёлін сын, прыёмны сын Казінца, марскі афіцэр Барыс Камінскі, унук апальнага беларускага кампазітара Міколы Равенскага.

Блізкай сяброўкай Лёлі Равенскай у час вайны была Людміла Міхайлаўна Кашычкіна, з якой яны разам неаднойчы хадзілі на заданні, падвяргаліся рызыцы і ўсё ж ганарыліся, што змагаюцца. Людміла Міхайлаўна стала сведкай і непасрэднай удзельніцай трагічнай сцэны, калі Казінец і Лёля трапілі ў рукі гестапа. Усе тры ішлі на вачувную кватэру на Кааператыўным завулку, не ведаючы, што іх там чакае засада. Першым адчыніў дзверы Казінец, у вочы ўдарыла святло, і нечыя рукі ўцягнулі яго ў хату, схалілі і Лёлю, Людміла Міхайлаўна ішла апошняй, і гэта дало ёй магчымасць непрыкметна адступіць і на той раз выратавацца.

Пасля катаванняў Казінца павесілі ў скверы каля тэатра Янкі Купалы, а Лёлю расстралялі ў двары мінскай турмы.

— Я вельмі балюча перажыла гэту страту, — і цяпер цяжка ўздыхае Людміла Міхайлаўна. — Я любіла Лёлю. Яна была прыгожай жанчынай, абаяльным, сціплым і таленавітым чалавекам. Яна пісала вершы, і, здаецца, на некаторыя бацька напісаў музыку.

Праз Лёлю Людміла Міхайлаўна і пазнаёмілася з Міколам Равенскім. Ён прыходзіў да дачкі на вуліцу Берсана, 12. Запомнілася, што неяк проста і пераканаўча, прыгожа гаварыў аб рэлігіі. Да месца, бывала, прагаворваў малітаву, асобныя кавалкі спяваў.

— У той час мы мала думалі і ведалі пра Бога, ні ў што такое не верылі, але як, раскаваў Мікалай Якаўлевіч, падабалася, адчувалася ў яго словах пераканаўчасць.

Мікола Равенскі не ведаў, а можа ўсё ж здагадаваўся, што дачка ўвесь час падвяргаецца небяспецы, але не ўмешваўся і не перашкаджаў. Ва ўсякім разе тое, што з ёю потым здарылася, яму было вядома. У адным з пісьмаў сваячкі М. Равенскага, якая жыла ў Вялікабрытаніі, ёсць радкі пра тое, як дзядзька ёй раскаваў, што яго дачку Лену забілі немцы.

Лена, або Лёля, як звалі яе сябры, была дачкой Міколы Равенскага ад першага шлюбу. Яе маці, нарадзіўшы дзвюх дачок (адна з іх памерла адразу), загінула сама ад родавай гарачкі. Яніна Станіславаўна была вучаніцай Міколы Равенскага і стала яго другой жонкай незадоўга перад вайной. Ад гэтага шлюбу нарадзілася таксама двое дзяцей. Жывой засталася толькі Вольга Мікалаеўна. Люда памерла, захварэўшы на менінгіт, але бацька пра гэта не ведаў. У вайну дзячынкі жылі пры ім у Чэрвені. Жонка ехаць з ім за мяжу адмовілася, не дала і дачок. «Бацька ніколі не мог без слёз гаварыць пра сваіх маленькіх дачушак, і цяжка было даведацца што-небудзь пра вас ад яго. Так і памёр са сваімі думкамі», — гэта таксама радкі з пісьма Т. Руткоўскай з Вялікабрытаніі да Вольгі Мікалаеўны.

Барыс КАМІНСКІ (паваеннае фота), сын Лены РАВЕНСКАЯ.

Некалькі слоў пра Яніну Станіславаўну, бо яе жыццё якраз і ёсць красамоўнае сведчанне таго, што рабілася ў нас з людзьмі, якія мелі «віну» перад уладай. Не паехаўшы з мужам, яна засталася жывой, але жыццё па-сапраўднаму таленавітай маладой спявачкі, перад якой непярэдадні вайны ўжо бліснулі першыя промні будучай славы, было зламана і бязлітасна растаптана. Скончыўшы музыкальнае вучылішча і першы курс кансерваторыі, яна рыхтавала партыю Таццяны ў оперы Чайкоўскага «Яўгеній Анегін». Пасля вайны замест опернай сцэны былі брудныя цэкі гарбарнага завода, амаль штовячэрні на працягу некалькіх гадоў «субседаванні ў казённым доме».

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

РЭХА ПУБЛІКАЦЫІ

КРЫТЫКА БЕЗ ПАДСТАЎ

Супраць лому няма прыёму — прымаўка савецкага часу, якая вызначала характар адносінаў не толькі па ўсёй вертыкалі — зверху ўніз — іерархічнай лесвіцы таталітарнай сістэмы, але і па гарызантальных паверхнях, паміж людзьмі. І як жа часта ў такі інструмент ператваралася пярэе крытыка, рэцэнзента, якое прыпачатвала адступніка ад агульнапрынятых, афіцыйна асвечаных ідэйных устаноў знішчальным ярлыком — абвінавачаннем.

Часы тыя мінулі, грамадства, людзі з палёгкай прынялі плюралізм думак і меркаванняў, права кожнага на свае погляды, перакананні.

Але інерцыя ярлыкова-абвінаваччай крытыкі, відаць, сапраўды моцная, калі дае сябе знаць нават у тых, хто сам нямае ад яе пацярпеў.

З задавальненнем чытаў натхнёную, высокапрафесійную рэцэнзію-роздум М. Віжа «Ціхае вяртанне» («Голас Радзімы», 16 красавіка) на кнігу У. Ігнатоўскага «Кароткі нарыс гісторыі Беларусі», што пасля больш як паўвекавай забароны выйшла пятым выданнем. І з горыччу прачытаў апошнія абзацы, прысвечаныя кніжцы «Усевалад Ігнатоўскі і яго час», напісанай мной і І. Ігнаценкам.

Не крытычнасць ацэнкі, што закранае аўтарскае самалюбства, цяжарам лягла на душу, а іх прадурзятасць, зададзенасць, абвінаваччы характар. Прымаю любую заўвагу, з любых ідэалагічных пазіцый выказаную, акрамя як у спробе «абяліць» і партыю, і сталінізм, спісаўшы безліч бязвінных ахвяр, у тым ліку і загублены лёс У. Ігнатоўскага, толькі на Сталіна і бліжэйшых яго публіцыстаў. І далей М. Віж працягвае: «Няўмольным жа катом была сама сістэма, заснаваная на антычалавечай ідэалогіі большавізму». У кнізе ж якраз і зроблена спроба ў кантэксце жыцця і дзейнасці У. Ігнатоўскага разабрацца, як узнікла, як стваралася таталітарная сістэма. Нават калі б аб гэтым не гаварылася непасрэдна і неаднаразова ў аўтарскіх вывадах, то прыведзеныя ў кнізе дакументы, матэрыялы падстаў для іншага разумення ходу падзей, здавалася, не пакідалі. І вось — на табе: глыбокі навуковец М. Віж, якога не ведаю асабіста, але паважаю за яго працу, збіўся на палтычныя абвінавачванні, логіка якіх, можа, непрыкметна для яго самога, прадрыктавала і тэрміналогію, так падобную на тую, са змрочных 30-х — «спроба абяліць». Тут — партыю і сталінізм, там — нацыянал-дэмакратызм (у адрас тых жа У. Ігнатоўскага, З. Жылуновіча, іншых). Там — цензура, арышт кніг, тут пакуль што пажаданне, жалі і рэкамендаваць нашу кніжку для выпуску масавым тыражом у рэспубліцы, то толькі з вэжкімі агаворкамі.

Парадаксальна, але зусім яшчэ нядаўна мы з І. Ігнаценкам за першыя публікацыі аб У. Ігнатоўскім падвергілі крытыцы з боку прафесара А. Залескага за спробу абяліць гэтага «ідэалага нацыяналізму». І вось — з другога боку.

Спрашчэннем, на мой погляд, з'яўляецца і вывад М. Віжа аб галоўнай прычыне трагедыі У. Ігнатоўскага: паверыў большавікам. Не хлопчык, а вопытны палітычны дзеяч, аналтык-гісторык рабіў выбар.

Ён быў асобай неардынарнай ва ўсіх сваіх інастасях і перапляценнях жыццёвага шляху, ён паўстае дзелям вялікага маштабу ў навейшай гісторыі Беларусі. І ні ў апраўдваннях, ні ў ружовых фарбах патрэбы не мае. У рэшце рэшт магчымаць разабрацца ў чытача ёсць: прачытаць не толькі рэцэнзію, але і саму кніжку.

Аб У. Ігнатоўскім будзе напісана яшчэ шмат. І з'явіцца новыя факты, новыя меркаванні, будуць спрэчкі. Устрымаемся толькі ад нецярплівасці, ярлыковай крытыкі, узajemных знішчальных абвінавачванняў. Хай пярэ застаецца прамом.

Аляксей КАРОЛЬ.

МОВА АБ'ЯДНОЎВАЕ ВЕРНІКАЎ

Кожны аўторак, увечары, бібліятэка Імя Пушкіна ў Мінску гасцінна расчыняе дзверы адной са сваіх залаў перад вернікамі розных хрысціянскіх канфесій. Тут яны разам займаюцца вывучэннем і тлумачэннем Евангелля, дыскутуюць, слухаюць лекцыі, развучваюць гімны, спраўляюць набажэнства. І ўсё — на беларускай мове. Сярод наведвальнікаў пераважаюць пратэстанты, але прыходзяць і праваслаўныя, і католікі, і уніята. Можна сустрэць тут навукоўцаў, пісьменнікаў, мастакоў, артыстаў, настаўнікаў вайскоўцаў.

— На ўсіх хрысціян, — кажа адзін з ініцыятараў стварэння клуба вернікаў пратэстанцкі святар Эрык Сабіла, — адно Святое Пісанне. І Бог — адзін. Чаму ж павінны размяжоўваць нас штучна створаныя моўныя бар'еры? У праваслаўнай царкве гучыць пераважна руская мова, у каталіцкім касцёле — польская. І пратэстанцкія абшчыны ў большасці сваёй трымаюцца рускай мовы. Гэта не можа не адбывацца адмоўна на працэсе згуртавання нацыі, на адраджэнні нашай нацыянальнай культуры. Вось мы і паставілі перад сабой мэту — спрыяць пашырэнню ўжытку роднай мовы ва ўсіх хрысціянскіх цэрквах на Беларусі...

Мэта — высакародная. Трэба спадзявацца, што колькасць прыхільнікаў беларускай мовы сярод вернікаў-хрысціян і святароў будзе няўхільна расці.

ЗАВЕРШАНЫ КОНКУРС

Завершана праца над стварэннем помніка Максіму Багдановічу. Аўтар скульптуры — Сяргей Вакар, менавіта яго праект атрымаў перамогу на конкурсе, які праводзіўся па ініцыятыве клуба «Спадчына».

Помнік будзе ўстаноўлены ў Яраслаўлі, дзе будучы паэт закончыў гімназію і затым вучыўся ў ліцэі.

ЧЫТАННІ, ПРЫСВЕЧАНЫЯ ГАРЭЦКАМУ

У Горках адбыліся першыя чытанні, прысвечаныя выданню беларускаму пісьменніку, крытыку, вучонаму Максіму Гарэцкаму, які нарадзіўся ў Мстціслаўскім раёне, але 8 гадоў з пражытых 46 былі ў яго звязаны з Горкамі.

У чытаннях пранялі ўдзел пляменнік М. Гарэцкага Р. Гарэцін, вядомы крытык М. Мушыньскі, які доўгі час займаецца вывучэннем творчасці пісьменніка, выкладчыкі беларускіх ВНУ, супрацоўнікі Гісторыка-этнаграфічнага музея. Тэзісы дакладаў былі выданы асобнай кніжкай.

На чытаннях прагучала прапанова стварыць навукова-асветніцкае таварыства Імя М. Гарэцкага, мэтай якога было б аб'яднанне ўсіх зацікаўленых людзей, навукоўцаў, што працуюць са спадчынай пісьменніка, які ў 30-я гады стаў ахвярай культуры асобы Сталіна. Усе, каго зацікавіла гэта ідэя, могуць звяртацца ў Горацкі гісторыка-этнаграфічны музей (Магілёўская вобласць, г. Горкі, завулак Якубоўскага, 2, тэлефон 2-34-87), якому на першапачатковым этапе даручана займацца арганізатарскімі пытаннямі.

ГАСЦЁЎНЯ АДЧЫНІЛА ДЗВЕРЫ

Вядома, што многае ў культурным жыцці сённяшняй, пасткамуністычнай Беларусі рухаецца ў асноўным дзеяннямі рупліўцаў. Менавіта такім рупліўцам у Фрунзенскім (альбо як яго яшчэ называюць — Кальварыйскім) раёне Мінска зарэкамендаваў сябе мастак Анатоль Наліваеў. І пайшло гэта з часоў, калі яго высылкамі была арганізавана ў раёне гасцёўня імя У. Галубка. Менавіта яна пасля пераезду ў Траецкае прадмесце стала філіялам ствараемага зараз Музея тэатральнай і музычнай культуры Беларусі.

Але не такі Анатоль Аляксандравіч чалавек, каб сядзець склаўшы рукі. Ён добра разумее, што адна гасцёўня Галубка напэўна ж не зробіць горада. Таму і ўзяўся за стварэнне яшчэ адной. І вось доўгачаканае свята. Усяго год таму аўтар гэтых радкоў не мог сабе ўявіць, што на адкрыццё культурнага асяродка дзевяццацца пачуць «У імя айца, і сына, і святога духа», «Малітву за беларускі народ» на роднай мове і беларускі рэлігійны гімн «Магутны Божа» на верш эміграцыйнай паэтыкі

Н. Арсеньевай. Менавіта гэтымі пранікнёнымі радкамі і пачалася прэзентацыя гасцёўні імя В. Дуніна-Марцінкевіча. Асвяціць гасцёўню, памаліцца на пачатку добрай справы, заклікаць усіх беларусаў да аднавання праз малітву было даручана праваслаўнаму святару айцу Ігару. Гэта надало святую асабліваю ўрачыстасць і ўзнёсласць. А тое, што гэта было сапраўднае свята, падкрэсліў склад гасцей, якія прыйшлі на адкрыццё гасцёўні імя В. Дуніна-Марцінкевіча: прысутнічаў вядомы беларускі паэт, вязень нямецкіх, польскіх і сталінскіх лагераў Сяргей Новік-Пяюн, паэт, даследчык беларуска-латышскіх культурных сувязей Сяргей Панізінік, прадстаўнікі ўлад, народныя дэпутаты.

Заўважна было, што праца па добраўпарадкаванню новай гасцёўні, якая размясцілася па вуліцы П. Глебкі, дом 90, кватэра 1, яшчэ шмат: абсталаванне пакояў, афармленне экспазіцыі, якая б распавядала пра культурнае жыццё Мінска ў мінулым, пра жыццё і творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча. Тым не менш нават у такіх умовах госці адчувалі

сябе амаль як дома. Першае слова было прадастаўлена А. Наліваеву як гаспадару гасцёўні. Ён падкрэсліў, што ў раёне знайшліся людзі, якія зрабілі ўсё, каб з'явілася гасцёўня, дзе б маглі збірацца разам усе зацікаўленыя ў адраджэнні беларускай культуры людзі — творчая інтэлігенцыя, таленавітыя выканаўцы, працоўныя і школьнікі. Ну а паколькі традыцыі тэатральна-музычнага мастацтва адраджэння дзякуючы слову і таленту В. Дуніна-Марцінкевіча, то і вырашылі даць гасцёўні яго імя.

Вельмі хваляючым было прывітальнае слова да прысутных С. Новіка-Пяюна, які адзначыў: «Нягледзячы на

тое, што выпала на маю долю, ніколі не падаў духам, верыў у лепшае. Таму нават зараз у мяне няма нянавісці, няма прагі помсты. Пачынаючы такую справу, верце, што ўсё будзе добра».

І як працяг размовы ў выкананні А. Наліваева прагучэў твор С. Новіка-Пяюна «Калі б я мог», запіс яго «Зорчак» у выкананні нашага суайчынніка з Амерыкі Богдана Андрушышына — Данчыка. Гэта быў пачатак культурнай праграмы прэзентацыі гасцёўні. А яна была падрыхтавана і ажыццэўлена студыяй вэкальнага майстэрства, якая пачынае сваю работу пры гасцёўні.

Прысутныя з задавальненнем паслухалі песні і раманы ў выкананні заслужанага артыста Беларусі В. Прышчэпкі, артыстаў А. Лук'янюка, Т. Рэмея, Ю. Фёдарова.

На заканчэнне вечарыны С. Новік-Пяюн падараваў гасцёўні аўтограф сваёй неўміручай песні «Зорчак», якой у гэты дзень споўнілася 63 гады. Менавіта 28 сакавіка 1929 года ў польскай ссыльцы яна была напісана, а потым перакладзена на ўкраінскую, расейскую, тэджыкскую, польскую мовы і эсперанта.

...Першыя крокі гасцёўні імя В. Дуніна-Марцінкевіча зроблены. Наперадзе новыя сустрэчы, канцэрты і імпрэзы. Будзем спадзявацца, што яны з часам адраджаць традыцыю гарадской салоннай культуры.

Анатоль МЯЛЬГУЯ.

НА ЗДЫМКАХ: С. НОВІК-ПЯЮН сярод гасцей; гаспадар гасцёўні імя В. Дуніна-Марцінкевіча А. НАЛІВАЕЎ; выступае вакальным дуэт В. ПРЫШЧАПЕНАК, А. ЛУК'ЯНЮК, акампаніатар А. КАРПЕНКА. Фота Д. ЧАХОВІЧА.

II. ВЯСНУ ПАГУКАЛІ

Сляды аграрна-магічнай функцыі хлеба захаваліся і ў печыве, якое рабілі ў выглядзе птушак (жаўрукоў, буслоў). З хлебам звязаны і звычай закопваць у зямлю гаршчок кашы — своеасабліва ахвяра зямлі. Сярод іншых дзеянняў абрадавага характару — гушканне на арэлях, звычай «заскоквання», «затанцоўвання» вясны

(на Салігоршчыне), абход двароў. Паступова абрад Гукання вясны ператварыўся ў прыгожае свята, забаву моладзі і ў такім выглядзе дайшоў да нашых дзён. У сучасным нашым маларадасным палітызаваным жыцці свята Гукання вясны, якое прайшло сёлета ў многіх гарадах, мястэчках, вёсках, а таксама і ў сталіцы, — дало магчымасць многім адпачыць душой, павесяліцца, набрацца аптымізму. У сваяце, арганізаваным Беларускай фундам культуры, якое адбылося 12 красавіка ў Цэнтральным дзіцячым парку Мінска, прынялі ўдзел музыкі і мастакі, спевакі і артысты. Нягледзячы на ха-

ладнавае надвор'е, у парку сабралася шмат людзей, якія прыйшлі паўдзельнічаць у Гуканні вясны, аддаць даніну павягі бацькоўскім традыцыям.

НА ЗДЫМКАХ: свята Гукання вясны ў Мінску.

Фота В. СТАВЕРА.

СПОРТ

МАДОННЫ У БУТСАХ

Перад першынствам Рэспублікі Беларусь па футболе сярод жаночых каманд гродзенскі «Рытм» запрасіў да сябе некалькі каманд былога Саюза. Спартсменцы прысвяціліся памяці П. Дзеншчыкова — у мінулым ён займаў пасаду старшыні калгаса «Авангард», Герой Сацыялістычнай Працы.

Галоўны прыз дастаўся «Рытму». Беларускія футбалісткі ў рашаючай гульні з лікам 6:5 (па пенальці) выйгралі ў краснаарскай «Сібіры».

ЗА АДЗІНУЮ ПУЦЁЗКУ

У Мінску блізіцца да завяршэння адборачны турнір да маючага адбыцца чэмпіянату свету па міжнародных шашках. Лідэрства ўпэўнена захапілі міжнародныя гросмайстры

А. Балякін, М. Кац, А. Гантварг з Рэспублікі Беларусь, а таксама санкт-пецярбургца М. Каранеўскі.

Пакуль наперадзе А. Балякін. Ён на два ачкі апырэджае бліжэйшых сапернікаў і мае рэальныя шанцы заваяваць адзіную пуцёзку на першынства свету.

ПЕРАМАГЛІ МІНЧАНЕ

Шэсць клубаў прынялі ўдзел у міжнародным турніры па хакею на траве сярод мужчынскіх каманд, які прайшоў у Врэсце.

У фінале сустрэліся мясцовыя спартсмены «Будаўніка» і мінскай каманды ХК. З лікам 2:1 перамаглі хакеісты беларускай сталіцы. Трэцяе месца ў «Грунвальда» з польскага горада Познань.

ШТО Ё ВАШАЙ НАЗВЕ, СТОЎБЦЫ?

(Заканчэнне.
Пачатак на 4-й стар.)

У свой час шмат якія перыядычныя выданні абляцела публікацыя «Горад на газетнай паласе», аўтарам якой з'яўляўся літаратуразнаўца Г. Блюмін. Ён на аснове сваіх даследаванняў сцвярджае, што назва райцэнтра цесна звязана з гісторыяй айчынай журналістыкі. Што нібыта ў XVII стагоддзі ў Стоўбцах быў, па сучасных мерках, адзін з карэспандэнцкіх пунктаў рукапіснай газеты «Куранты, или Вестовые письма», якая выходзіла-пісалася ў Маскве. У Стоўбцах жа, на граніцы Расіі, пісаліся карэспандэнцыі на доўгіх і вузкіх лістах паперы — «столбцах», якія затым неадкладна

дасылаліся ў Маскву. Адсюль, маўляў, і назва горада. Яшчэ даследчык прыводзіць такі факт (праўда, без спасылкі на крыніцу), што «захавалася, напрыклад, пісьмо цара Аляксея Міхайлавіча (бацькі Пятра I), датаванае 1660 годам, у якім ён указвае «со всем тщанием прилежать в отсылке оных столбцов на Москву незамедлительно». Пісьмо адрасавана душанаму дзяку Пасольскага прыказа Аўтаному Іванову ў мястэчка Стоўбцы, што ў «верховьях Немана обретаецца».

Цяжка, безумоўна, што-небудзь сцвярджаць, не трымаўшы згаданых дакументаў у руках. І ўсё ж увагу не абвяргаючы прыведзеных Г. Блюміным фактаў, паглыбімся ў гісторыю. Па-першае, насяржож-

вае няведанне аўтарам падзей, якія разгортваліся на нашай зямлі — Стоўбцы ў XVII стагоддзі анікак не маглі знаходзіцца на мяжы Расіі, у той час горад альбо мястэчка знаходзілася на тэрыторыі Рэчы Паспалітай. І толькі ў 1793 годзе, пасля другога падзелу Рэчы Паспалітай, увайшло ў састаў Расіі. Па-другое, назва «Стоўбцы» зафіксавана ў першых крыніцах значна раней, у пачатку XVI стагоддзя. С. Аляксандравіч у сваёй працы «Кнігі і людзі» ў перапіску навучэнцаў — беларусаў Кракаўскага ўніверсітэта згадвае, што ў 1511 годзе вучыўся там школяр з вёскі Ліпа з-пад Стоўбцаў. Так што факты, як бачна, сведчаць зусім аб іншым і больш шчыльна да падтрымкі гіпотэзы, заснаванай на народным паданні.

Што датычыцца «дня нараджэння» райцэнтра, то, відаць, усё ж трэба лічыць за аснову год першага яго ўпамінавання ў летапісных крыніцах — 1511-ты.

Сяргей ГАЛОУКА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ
Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80,
33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
Індэкс 63854. Зан. № 760.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12